

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3232/2023. (V. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.21.225/2021/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A gazdasági társaság indítványozó jogi képviselője (dr. Molnár István ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az egyedi ügy felperese volt. Az alperes korlátolt felelősségű társaság mint megbízó és az indítványozó mint megbízott megbízási szerződést kötöttek, amelynek értelmében az alperes kizárólagos jelleggel megbízta az indítványozót biztosítási ügyeinek teljes körű intézésével. A megbízási szerződés értelmében az alperes a biztosítási szerződések létrehozására, módosítására és kezelésére irányuló közléseit, levelezéseit és tranzakcióit kizárólag az indítványozón keresztül bonyolítja le.
- [3] A szerződésben a felek kikötötték, hogy az közös megegyezéssel bármikor megszüntethető. Rendes felmondással akként szüntethető meg bármelyik fél által, hogy a felmondásra a biztosítási szerződések biztosítási évfordulójának vagy lejártának napjára kerülhet sor, legalább a biztosítási évfordulót megelőző 60 napig. Azonnali hatályú felmondásnak akkor van helye, ha a másik fél a szerződésből fakadó valamely kötelezettségét súlyosan megszegi és a sérelmet szenvedő fél felhívására a jogszerű helyzetet nem állítja helyre, kivéve amennyiben a kötelezettségzegés olyan mértékű, hogy az a felek további együttműködését lehetővé teszi. A felmondás kizárólag írásban, az indítványozó levelezési címére postázva lehetséges.
- [4] A szerződés alapján az indítványozó közreműködésével az alperes casco- és kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződéseket kötött a gépjárműflottájára.
- [5] Az alperes 2016. december 31-i hatállyal felmondta a megbízási szerződést minden biztosítási szerződésre kiterjedően. A 2016. október 20-án kelt felmondást 2016. november 4-én kézbesítették postai úton. Az indítványozó nem fogadta el a felmondást.
- [6] Az alperes 2016. december 1-jén megbízta az indítványozót azzal, hogy a 2016. december 3. utáni fordulónappal lejárató szerződések tekintetében, 2017. január 1-jétől kezdődően egy hónap határozott időtartamra biztosítást kössön. Az indítványozó ennek eleget tett.
- [7] Az alperes levélben közölte az indítványozóval, hogy 2017. január 31-ével a határozott idejű casco- és kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződések lejártát követően az indítványozó alkuszi tevékenysége megszűnik, arra a későbbiekben nem tart igényt.
- [8] A felek üzenetváltását követően az alperes 2017. január 17-én gépjárműflotta-biztosítási szerződést kötött.
- [9] Az indítványozó keresetében 10 178 891 Ft és kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest arra hivatkozással, hogy utóbbi a szerződésszegő magatartásával neki kárt okozott. Az összegszerűséget az álláspontja szerint elmaradt jutalékai alapján számította ki.
- [10] A Szigetszentmiklósi Járásbíróság elutasította az indítványozó keresetét. Álláspontja szerint az alperes magatartása a felmondási jog szerződés szerinti korlátozások fényében szerződésszegőnek minősül. Azonban az indítványozó a bíróság tájékoztatása ellenére nem bizonyította az alperes magatartásával ok-okozati összefüggésben keletkezett kárt és annak összegszerűségét. A szerződésben kikötött kizárólagosság önmagában nem eredményez kárfelelősséget, azt pedig az indítványozó nem tudta bizonyítani, hogy 2017. február 1-jétől 2017. december 31-ig az alperes szerződéseinek gondozása közben bármilyen tevékenységet végzett volna. Így viszont az sem állapítható meg, hogy az indítványozónak kára keletkezett volna.
- [11] Az indítványozó fellebbezése folytán a Budapest Környéki Törvényszék az elsőfokú ítéletet helyben hagyta. A törvényszék nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával, hogy az egy hónapra kötött

casco-biztosítás lejártával – 2017. január 31-ével – a felek alkuszi megbízási szerződése nem szűnt meg. A megbízási szerződést felmondó – 2017. január 3-i – alperesi jognyilatkozat ugyanis minden, a megszűnés időpontjában fennálló biztosítási szerződésre kihatóan megszüntette. Az egy hónapos tartamú biztosítási szerződés megkötésére a megbízási szerződés fennállta – a felmondási idő tartama – alatt kapott megbízást az indítványozó. Ebből következően nem történt szerződésszegés az alperes részéről.

- [12] Egyebekben a másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy az indítványozó nem bizonyította, hogy a biztosítási szerződések 2017. február 1-jét követő időszakra vonatkozó megkötése körében az alperesi kockázat biztosítási piacon való elhelyezésével összefüggésben milyen tevékenységet végzett.
- [13] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme folytán a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A felülvizsgálati ítéletben rámutatott arra, hogy a 2016. november 4-én közölt felmondás a felek által nem vitatottan nem volt sem érvénytelen, sem hatálytalan. A hatvan napos felmondási idő teljesülése érdekében adott az alperes megbízást a felperesnek egy hónapos tartalmú megbízásokat. A jogerős ítéletnek az a megállapítása, hogy a megbízási szerződés 2017. január 3-án szűnt meg, nem olyan súlyú tévedés, ami a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdésének sérelmét eredményezné, tekintettel arra, hogy a jogerős ítélet más helyen 2017. január 31-ét említi. Az alperesnek az az utasítása a felmondás tartama alatt, hogy az indítványozó egy hónapos időszakra szólóan biztosítási szerződést kössön, nem ütközött jogszabályba, sem a felek szerződésébe. Az új alkusz közreműködésével történő biztosítási szerződéskötés nem sértette a megbízási szerződés szerinti kizárólagossági kikötést, az ugyanis nem értelmezhető az indítványozó által előadottak szerint.
- [14] A Kúria helyesbítette a jogerős ítéletnek azt a megállapítását, hogy az indítványozónak ellenszolgáltatásra irányuló igénye nem keletkezhetett. Ez a megállapítás téves és irreleváns, mert az indítványozó nem ellenszolgáltatást érvényesített, hanem elmaradt haszonra vonatkozó, ezáltal kártérítésre irányuló követelést. Az alperes magatartása nem szerződésszegés, a kártérítésnek ezért nincs helye.
- [15] Végül a Kúria hangsúlyozta azt is, hogy az indítványozó állításával szemben a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott kúriai eseti döntés tényállása nem egyezett minden lényeges elemében a jelen ügy alapperének tényállásával.
- [16] 2. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére történő hivatkozással kérte a Kúria ítéletének megsemmisítését.
- [17] Az indítványozó előadta, hogy a Kúria hivatalból, és ezért a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát sértve felülírta a felek szerződéses megállapodását. A felülvizsgálati ítéletben túlerjeszkedett a felülvizsgálati kérelem keretein. A kizárólagossági klauzulát illetően minden látszat ellenére semmilyen valós értelmezési tevékenységet nem végzett, mindössze annyit rögzített, hogy azért nem jogsértő, hogy az alperes más alkuszhoz fordult a felmondási idő alatt, mert az ellentétes lenne az érdekeivel. A Kúria, szemben a támadott döntéssel, más, hasonló tényállás alapján született eseti döntéseiben tartotta magát a hasonló kizárólagossági klauzulákhoz.
- [18] Jóllehet hatályában fenntartotta a jogerős ítéletet, a Kúria az indokolás megváltoztatásával az eljárás kereteit önkényesen kibővítette az alperes javára, egyúttal relativizálta a jogerős ítélet jogerejét.
- [19] A Kúria ítéletével az általa vélt anyagi igazságosságot juttatta érvényre, szemben a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogban kifejeződő eljárási igazságossággal, ily módon a felek kérelmétől és ellenkérelmétől eltérően döntött a felülvizsgálati kérelem felől.
- [20] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [21] Az indítványozó részére 2022. július 3-án kézbesítették a Kúria ítéletét, majd szeptember 1-jén, a 60 napos határidőn belül, az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben nyújtotta be a panaszt.
- [22] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A határozott kérelem feltételeit az Abtv. 52. § (1b) bekezdése – annak a)–f) pontjai – rögzítik. A panasz ezeknek a feltételeknek megfelelt az alábbiak szerint.

- [23] A panasz tartalmazza azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza. Tartalmazza az eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Megjelöli az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést. Megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megsértett rendelkezéseivel. Kifejezett kérelmet ad elő a bírói döntés megsemmisítésére.
- [24] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [25] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján tehát az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett: a támadott bírói döntés az ügy érdemében hozott, vagy eljárást lezáró döntésnek minősül-e, az indítványozó kimerítette-e a jogorvoslati lehetőségeit, az indítványozó érintettnek minősül-e, illetve Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítja-e a panaszban.
- [26] A Kúria a támadott felülvizsgálati ítéletben érdemben döntött az indítványozó felülvizsgálati kérelme felől.
- [27] Az indítványozó a fellebbezéssel kimerítette rendes jogorvoslati lehetőségeit, egyúttal a rendkívüli jogorvoslatok köréből élt a felülvizsgálati kérelem előterjesztésének jogával, ezért számára megnyílt az út az alkotmányjogi panasz igénybevételére.
- [28] Az indítványozó az egyedi ügy felpereseként érintettnek minősül.
- [29] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti, Alaptörvényben biztosított jognak minősülnek.
- [30] Az Abtv. 31. § (2) bekezdése szerint ha egy ügyben alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanabban az ügyben érintett indítványozó által, azonos jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozva alkotmánybírósági eljárásnak nincs helye. Az indítványozó által támadott felülvizsgálati ítélettel összefüggésben az Alkotmánybíróság nem folytatott le alkotmányossági vizsgálatot, ezért a *res iudicata* nem áll fenn.
- [31] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [32] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljárással összefüggésben megfogalmazta, hogy nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Az alkotmányjogi panasz „nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}.
- [33] A perben eldöntendő kérdés az volt, hogy szerződésszegésnek tekinthető-e az alperes felmondása és az új alkusz megbízása, továbbá hogy ezek a magatartások okoztak-e kárt az indítványozónak. Az eljáró bíróságok ezekre a kérdésekre választ adtak és bemutatták azokat az indokokat, amelyekre az álláspontjukat alapították. A támadott ítéletet meghozó Kúria álláspontja szerint a tartós megbízási jogviszony 60 napos felmondási idejének teljesülése érdekében történt az egy hónapra szóló, 2017. január 31-ével lejáró megbízás. Ez az eljárás a felülvizsgálati ítéletben foglaltak értelmében azért nem szerződésszegő magatartás – és így azért nem szolgálhat elmaradt haszonra vonatkozó kártérítési követelés alapjául –, mert a szerződésben rögzített kizárólagossági klauzula értelmezése nem irányulhat a felmondással élő alperes jogos gazdasági érdekének csorbulására.
- [34] Az indítványozó arra alapítottan állította a kérelemhez kötöttség elvének sérelmét, hogy a Kúria felülbíráta a megbízási szerződés kizárólagossági klauzuláját. Ezzel szemben az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a Kúriának meg kellett válaszolnia a kérdést, szerződésszegést valósított-e meg, illetve jogellenes kárt okozott-e az alperes az indítványozónak, illetve a jogerős ítéletben erre adott válasz jogszabálysértő-e. Valójában tehát nem merül fel a kérelemhez kötöttség elvének sérelme, hanem a Kúria a hatáskörében eljárva válaszolta meg a felülvizsgálati kérelem alapján felmerülő jogkérdést.

- [35] A jelen ügyben nem értelmezhető alkotmányjogilag releváns érvként a jogerő áttörésére való indítványozói hivatkozás. A panaszban előadottak értelmében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményezi az, hogy a Kúria a jogerős ítéletben foglaltakhoz képest eltérő indokokat jelöl meg a jogerős ítélet hatályában fenntartó döntése alapjául. A Kúriának e körben is azt kellett megválaszolnia, jogszabálysértő-e a jogerős ítélet, illetve történt-e olyan lényeges eljárási jogszabálysértés, ami szükségessé teszi a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és új határozat hozatalát vagy az ügyben eljáró első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezését. A panasz nem ad elő olyan érvet, ami azt támasztaná alá, hogy a jogerős ítéletben foglalt következtetések pontosítása az Abtv. 29. §-át kimerítő körülmény lenne.
- [36] Ugyancsak nem vezethet az Abtv. 29. §-a alapján történő érdemi vizsgálatra a processzuális igazság felülírására történő hivatkozás, amelynek címén az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelméként értékeli a Kúria következtetését a kizárólagossági klauzulát illetően. A Kúria a felülvizsgálati kérelemben foglaltak elbírálása során, a rendes bíróságok mérlegelési hatáskörében foglalt állást, ami a panaszban foglaltak alapján nem vet fel alkotmányossági szempontokat.
- [37] Végül az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a hasonló eseti döntések alkalmazhatóságának kérdése nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése értelmében a bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, amiből következően a bíróság a törvény keretei között foglal állást az általa elbírálandó kérdésben. A Kúria megindokolta azt, milyen lényeges körülményben találta különbözőnek a jelen ügyben megállapított tényállást az indítványozó által hivatkozott eseti döntés tényállásától. Ennek az ténykérdésnek, illetve a belőle levont jogi következtetésnek a felülbírálata nem alkotmánybírósági feladat.
- [38] 4. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, ezért azt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Abtv. 29. §-a, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. április 18.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2072/2022.

